

Csillagfedések

augusztus

Hold-okkultáció észlelések

Horváth Szabolcs (Dunaszerdahely, CS)	2	25x100 M
Kász László (Bóly)	5	18 C
Kiss László (Szeged)	4	10 T
Kocsis Antal (Balatonkenese)	0,5	15,5 T
Presits Péter (Budapest)	15,5	15,5 T
Szlanyicska Ervin (Lég, CS)	1	33 C
Tordai Tamás (Budapest)	1	20x60 B
Wenchich László (Dunaszerdahely, CS)	1	5 L

M= monokulár, B= binokulár, L= refraktor, T= Newton-reflektor, C= Cassegrain vagy Schmidt-Cassegrain reflektor. A fél megfigyelés két amatőr együttes észleléséből adódik.

Örvedetesen megnövekedett a Hold-okkultáció észlelések száma, s mindez épp annak a hónapnak az eredménye, ami arról híres, hogy a Hold alacsony ekliptikai helyzete miatt kevés jelenség észlelhető.

Ennél is örvedetesebb, hogy egyre jobb a munka minősége, nő a megfelelő pontosságra való törekvés. Tudvalévő, hogy a néhány tizedmásodpercre pontosan megmért okkultációnak van jelentősége (s így létjogosultsága nemzetközi "vizeken"). Elkészült a nemzetközi okkultációs szervezet, az IOTA és az ILOC észlelőlapjának magyar nyelvű leírása, magyarázata. Az érdeklődőknek a rovatvezető szívesen elküldi. Arra ösztönzünk mindenkit, hogy juttassa el megfigyeléseit külföldre (ez a rovatvezetőn keresztül is megtörténhet).

Július 26-án Kiss L. figyelte a ZC709 okkultációját (D= 00:33:24,3, R= 00:59:05). Presits P. a csillag kilépését észlelte csak: "01:05:22 UT-kor egy halvány csillag lépett ki a Hold mögül. Azt hittem, ez a 4,3 magnitúdós ZC709. Túl halványnak tűnt számomra, de az időt pontosan megmértem és lejegyeztem (hála Istennek). Ekkor jött a nagy meglepetés! 01:05:58,3-kor szinte "bombaszerűen" lépett ki a fényes csillag a Hold mögül. Ekkor már sejtettem, hogy kettőscsillaggal van dolgom."

Ezután a telő Hold is produkált néhány eseményt. Presits P. Ráktanyán, illetve Balatonkenesén Kocsis Antallal észlelte négy csillag fedését. Kiss L. pedig egy csillag előbukását figyelte meg.

A hónap végén a hajnali égen a Hold látványos fedések sorát okozta. 20/21-én a ZC487 és a ZC492 fedését és előbukását észlelték a csicsói Konkoly'92 táborban, illetve Presits P. Balatonkenesén, aki a ZC487 előbukásánál 0,5 másodperces fokozatos fényességnövekedést látott, ami szoros kettősségre utal. 21-én hajnalban csak Presits P. észlelt, három csillag jelenségeit figyelte meg. 22-én hajnalban a ZC660 fedését figyelték több helyen:

D 03:04:28,3	Presits P. (Balatonkenese)
O 03:11:54,5	Kiss L. (Horgos, YU)
R 03:43:57,7	Presits P. (Balatonkenese)
R 03:46:32	Tordai T. (Budapest)
R 03:47:58	Kász L. (Csicsó, CS)

Porviharok a holdi terminátoron?

Az Apollo utazások során az űrhajósok számos olyan megfigyelést végeztek, amelyek még ma is magyarázatra várnak. Ilyen volt például, amikor a Hold körüli pályáról a terminátor fölött áthaladva az űrhajósok a holdfelszín felett különböző szinteken különös fénylést láttak (pl. Apollo-17). Egy lehetséges magyarázat így szól: napkeltekor a porszemcsék túltelítődnek gyenge vezetőképességük miatt és ez jelentős elektromos feszültséget fog okozni a terminátor két oldala között. A porszemcsék a taszítás miatt elkezdenek lebegni, ami egy porfelhőt eredményezhet. Hasonló esemény zajlik le napnyugtakor is.

1992. január 14-én R.Wilds és C.McManus a 6,5 magnitúdós SA092801 sűrű fedését észlelte Oklahomából. Az első 11 okkultáció (a csillag el-, és feltűnése a holdi hegyek mögött) a sötét oldalon történt, és a 9 magnitúdós társ is előtűnt néhány eseménynél. A tizenegyedik esemény után a csillag két napsütötte hegycsúcs között tartózkodott, és nagyon jól látszott. Egy perccel később a két csúcs másik oldalán tűnt elő a csillag, és alig lehetett látni. Ezt az elhalványodást a közeli fényes oldal okozta, vagy egy a fény útjába kerülő porfelhő?

Az ilyen eseményeket befolyásolja a Nap aktivitása, a csillag színe (a kék fény jobban szóródik, mint a vörös), valamint a poláris régiók bonyolult megvilágítotttsága. A Hold esetleges mágneses mezeje itt magasabbra emelheti a porrészecskéket. A téma iránt érdeklődők (megfigyelések, ötletek) a rovatvezetőnek írhatnak. (ON 1992, május)

Új kettőscsillagok

Tudvalévő, hogy amatőrök évente több tucat új kettőscsillagot fedeznek fel sűrű fedések segítségével. Ezek közül is kiemelkedik H. Povenmire felfedezése, hogy a 151G Oph szoros binary. Az eset azért érdekes, mert a csillag 6 magnitúdós. Hogyan fordulhat elő, hogy egy ilyen fényes csillagról csak most derül ki kettőssége? Valószínűleg eddig túl szoros volt, s a komponensek mostanra váltak el annyira egymástól, hogy sűrű fedés alkalmával sikerült elkülöníteni őket.

SZABÓ SÁNDOR

Új Konkoly-emlékfűzet

Már a múlt év végén elfogyott a Konkoly Thege Miklós emlékezete c. füzetünk, mely a nagy magyar csillagásznak állít emléket. Az emlékfűzet bővített utánnomása júniusban készült el. A 32 oldalas, számos rajzzal, fotóval illusztrált emlékfűzet az MCSE postacímén rendelhető meg (1461 Budapest, Pf. 219.), rózsaszín postautalványon. Ára 60 Ft, tagoknak 50 Ft.